

Continetur in Volumine
JUNIANI SIDDIUS SCOTI
Disputationes,

- Theses Logicae
Propositiones Astronomicae de Diebus Annoy differentie
De facultate Vegetante.
De Philosophia ejusq. Instrumentis.
Ia. Meteororum de Mixtura generacione Disp. I.
Ia. Meteororum de Coactione Disp. II.
Diagn. Pathologicarum, I. de Morbis.
II de Causa Morborum in gre.
V.
VI.
IIIX.
Disp. posterior de Praesagii
de Peste disp. prior.
De Natura et Facultatib. medicamentorum.
De Compositione et Preparacione medicamentorum.
De Arthritide.
De ratione Pergandi.
De Phlebotomia, Hirudinib., Scarificatione.
De Febribus Natura Disp. I.
De Febris II.
De Febris III.

Disputatio de Febris
SECUNDA.

Continens

**FEBRIS EPHE-
MERÆ NATVRAM,
DIFFERENTIAS, CAVSAS, SI-
gna & curationem,**

Quam

D. T. O. M. F.

Sub presidio
DVNCANI LIDDELI SCOTI,
PHIL. ET MED. DOCTORIS, EIVSDEM FACVL-
tatis & Superiorum Mathematicum Professoris Publici, in
illustri Academia Iulia,

pro viribus tueri conabitur
IOANNES LOIECIVS OPPOL.
Siles. Med. stud.

Ad 29. Nouembris.

HELMÆSTADII
Excudebat Iacobus Lucius.
Anno MD. LXX.

NOBILISSIMIS,
CLARISSIMIS ET
 EXCELLENTISSIMIS
 VIRIS,
 DOMINO MATTHIAE TIMI-
 NO AB OTTENFELD.
 DOMINO ELIAE CVNTSCHIO
 DE BREITENVALDT.

PHIL. & MED.

utriusq. Doct.

exercitatiss.

Domini & Amicis suis.

obse & benevole ergo

O. & C.

IOANNES LOIECIUS
 Respondens.

Excudit Jacobus Lucius.
 Anno c. d. c. c.

THESIS I.

L

Ices in tradendis cuiusq; generis speciebus parum referre videatur, à qua potissimum initium faciamus, tamen cum inter species febrium Ephemera omnium simplicissima, breuissima, & curatu facilissima sit, satius esse ducimus ab ea ordiri.

Inditum autem huic febrium generi, Ephemerae suae Diariae nomen, non ab essentia eiusdem, sed conuenienti nomine distituti, ab eo quod sapissime fit, clarioris doctrinae gratia. Vocatur *Ἐφημερα* unius diei opus, unde Aristot. s. de histor. ani. animal. illud, quod eodem quo nascitur die decedit, *Ἐφημερον* appellauit: item *Κολοκυθὸν* Dioscorides *Ἐφημερον* nominauit, quia eodem die, quo assumitur hominem interficit: pari ratione febris, quae in spiritibus primo residet, ab eo quod ut plurimum fit, Ephemera dicitur. Nam plerumq; febris ista ultra unum diem naturalem, sine 24. horas non prorogatur, rarissime ad plures dies extenditur, & potissimum ubi dependet ab obstructione, aliq; causa permanente: nam spiritus cum tenuissimi sint, facileq; dissipabiles, cito facileq; incalescunt, & cito ad naturalem temperiem redeunt, aut calidiores facti, facile exhalant, nouiq; in corde cito gignuntur, non affecti à calore praeter naturam, nisi à causa aliqua foueatur, quae non sinit calefactos praeter naturam spiritus refrigerari, sed sanguinem simul calefacit, unde Ephemera extensua, & synochus simplex non putrida.

3. Desiniri poterit Ephemera calor praeter naturam accensus in spiritibus potissimum, aliquando simul in sanguine, sed sine putredine, & à corde per arterias & venas in totum corpus diffusus, actiones manifeste ledens.

Definitio
Ephemerae.

4. Consistit Ephemera in calore instucte à corde per arterias potissimum, aliquando in sanguine concalefacto sed nondum putri, & primo spiritibus

Subiectum
Ephemerae.

ritus vitalis, qui in corde & arterijs continetur, accenditur, deinde spiritus naturalis & animalis: nisi enim calor non naturalis spiritus cordis occupauerit, & calor natiuus cordis in igneum conuersus fuerit, febris dici nequit, licet causa accendens febrem alias ab alio spiritu incipere queat, ita tamen, ut mox ceteros inuadat, donec dispositio ad cor & spiritus vitales pertingat. Nam aliquando à naturali spiritu incipit calor non naturalis, ex ebrietate, satietate, inedia &c. aliquando ab animali ex vigilijs, curis, cogitationibus &c. non raro à vitali, ex ira feruore, morore &c. Accenso calore natiuo in cordis spiritibus, siue calore cordis in igneum mutato, necessario in totum corpus per arterias & venas effunditur, ut superiori disputatione demonstratum est.

5. Omnis autem calor febrilis acris igneus est, ac calor Ephemera quia in tenui substantia residet, ceterarum respectu leuis est, facileq; dissipatur. Quod enim materia qua accenditur, crassior densiorue est, eo calorem vehementiorem acrioremue concipit. Residet calor febris Ephemera in spiritibus, plerumq; solis; aliquando in sanguine tantum concalescente, nondum verò putri. Nam quando spiritus primo acceduntur, deinde solida cordis substantia, ita ut constituantur in concalescente esse, aut humores in ventriculis cordis, ut putrescere incipiant, tum diaria non permanet, sed è diaria in hecticam aut putridam transitus erit. Verum quando sanguis tantum concalescit, sine vlla putredine, febris à natura Diaria nondum degenerabit, licet in sanguine concalescente consistat, & ad plures dies extendatur. Nam magna Ephemera latitudo est, & non necesse dum in putrida aut hecticam transit, nouam quandam speciem imaginari qui neutrius extremorum formam exhibeat, & indivisibile consistat, sed sufficiunt res illa primæ febrium species.

6. Omnis enim febris orta à sanguine tantum super calefacto ad aliud genus quàm Ephemera referri nequit. Itaq; Ephemera duplex erit. Vna simpliciter dicta, quæ consistit in spiritibus tantum & horis 24. Siue die naturali plerumq; finitur. Rarò ad secundum, rarissimè ad

Differentia
Ephemera
ratione
subiecti.

mè ad tertium extenditur. Altera quæ consistit in sanguine concal-
lesfacto & ad plures dies prorogatur, quæ synochus simplex & sine pu-
tredine propriè dicitur, à Barbaris synocha inflatua. Dico pro-
priè, quia communiter omnis Ephemera plurium dierum, Ephemera
synocha dicitur, licet non semper consistat in sanguine concal-
lesfacto, ut infra dicemus.

7. Virag, febris vno circuitu continetur, & calorem leuem mi-
seramq; habet, ut hectica acrem cum squallore; putrida acrem cum va-
porum copia. Verum distinguuntur non solum temporis diuturnitate,
sed etiam quantitate caloris & magnitudine caussarum. Nam ca-
lor diaria, qui consistit in sanguine acrior est, quàm qui in spiriti-
bus, & magnam vaporum copiam edit. Sed calor & vapores in syno-
cho simplici minus acres sunt, quàm in febre putrida. Deinde diaria
simpliciter dicta & synochus easdem caussas habent, sed vebemen-
tiores multò, synochus tenuiores Diaria exquisita.

8. Accenduntur autem primò à causis calefacientibus spiritus
in corde, deinde si à causa acta faueatur, quæ non sinit spiritus re-
frigerari, ad plures dies prorogatur, & si adsit, plethora, plerumq;
sanguis sensim incalescit, unde synochus sine putredine oritur. Igi-
tur diaria omnis vel in spiritibus tantum consistit, vel in sanguine
tantum concallesfacto, ceteriq; res succi febrem non excitant, nisi
putrescant. Nam Melancholia & pituita non accenduntur sine pu-
tredine. De Bile flava dubitatur. Nam Fernelius ex nimia bilis
concoctatione synochum notham oriri putavit. Verum cum pleriq;
Ictericis, quibus bilis redundat & concoctatur febre careant, credibile
non est à bile sine ulla putredine febrem oriri, aut citra omnem pu-
tredinem ita concoctari posse, ut per se simpliciter febrem excitet. Non
tamen existimandam est cum Athenæo, omnem febrem à putredine
oriri, nec perpetuò causam aliquam coniunctam habere. Febris qui-
dem putrida sine causa continua quæ eam genita acta aut fauet
sistere nequit. Anhectica & diaria subtilia causa, febrem accenden-
te, tam diu durat, quàm dum calor quem spiritus & solide partes con-
seperunt.

Causa E
phemera-
rum.

9. Origo autem Februm Ephemerarum est à causa procatartica; procatarticas autem siue externas causas vocamus, non quæ extrinsecus semper adveniunt: (Nam quædam intrinsecus promanant, ut Excreta, & Retenta præter naturam: nonnulla à nobis excitantur, ut motus, quies, affectus &c.) sed quæ omnibus extrinsecus parent, & interea non numerantur, quæ corpus nostrum constituunt, quarum alia necessaria sunt, ut sex res non naturales, alia fortuite.

10. Peculiariter vero Ephemeram excitant omnes cause alijs febribus communes, excepta putredine, de quibus superiori disputatione dictum est. In specie vero, secundum Galenum, ira, sollicitudo, tristitia, vigilia, lassitudo, quæ ad motum improbum referuntur. Secundo ætus à calore solis, ignis, balnei & similitum. Item adenum & inguinum tumores, ut bubones, à quibus per continuam alterationem vicinis partibus calor communicatur, donec ad cor dispositio contingat, quæ omnia ad viciniam & contactum rei calidæ reduci poterunt.

11. Tertio pororum cutis & meatuum constipatio, transpirationem fuliginosorum vaporum impediens. Oritur autem constipatio ab obstructione exilium meatuum, siue paruarum venarum, & arteriarum à crassis & viscosis, aut copiosis succis, vel ob meatuum conuenientiam, & subsidentiam, ex immoderata corporis densatione, à frigore, balneis, aut medicamentis refrigerantibus & astringentibus, ut balneis frigidis, aluminosis, &c. aut ex cutis nimia exiccatione, ab ustione, dura frustione &c. Præterea ciborum cruditas in ventriculo, ubi in nidorulentam, aut fumosam qualitatem corrumpuntur, ephemeram accendere solet, & simul in ventriculo affectum phlegmoni similem. Item catarrhus acris, alimenta & medicamenta aëtu vel potestate calidæ, quæ omnia ad permixtionem rei calidæ referuntur.

12. His causis adduntur ab Auicenna, alijsq, timor, gaudium, animi tranquillitas, Somnus & quies immodica, dolor, fames, sitis, Syncope, nausea, crapula, immodica euacuationes, asperitas cutis &c.

HO

Hæc

Has omnes causas Auicen. ad tria genera reducere videtur: primo, ad perturbationes animi, vel corporis, sub quibus ira, vigilia & sitis. Secundo ad affectus corporis, sub quibus constipatio obstru-
ctio, bubo. Tertio ad ea quae extrinsecus obveniunt, ut aestus, frigus &c. Origo quidem Ephemeraum est à causa aliqua Procatartica, & potissimum Diatarum, quae vno die terminantur, quae vero plurimum sunt dierum, aut in aliam febrem degenerant, ab interna aliqua causa fouentur, licet initium habeant à causa euidenti & recenti.

13. Omnes haec cause pari modo in omnibus febrem non accendunt, sed alia magis per se, ut aestus, alimenta calida, suppressio calidi effluuii, inflammationes adenum, Ira, lassitudo: alia interveniente vno, aut pluribus mutationibus, ut quies, somnus, animi tranquillitas &c. ut superiori disputatione dictum est.

14. Omnium opportunissimi sunt ad hanc febrem, qui temperamento calido, sicco, praediti sunt, & multos, acresq; fuligines colligunt: tales enim ab aestu, motu improbo animi, vel corporis, prava victus ratione & similibus facile incalescunt, & à constipatione pororum cutis, fuligines coaceruari facile efferescunt, breuiq; spiritus inflammant, ac communicato calore ipsi cordi Diariam simpliciter dictam excitant: Diariam vero extensiuam, siue synochum communiter dictam, haec eadem causa si vehementiores fuerint, aut actu febrem ita foueant, ut non sinant spiritus tales factos eo temporis spacio refrigerari, praecipue magna constipatio, cruditas, Catarrhus, bubo. Synochum vero simpliciter, proprie dictam, si sanguis concaliescat, à valida meatuum obstructione cum plethora.

15. Quod si corpus Cacoehymicum fuerit, plerumq; Ephemera in putridam degenerare solet; nam nisi vitiosus succus penitus transpiret, necesse est, ut putrescat: Si enim à spiritibus ad cordis substantiam fiat calidioris transumptio, in hecticam degenerabit, ut superiori disputatione dictum est. Nam corpus calidum & siccum, si inedia vitatur, Ephemera aliquando in hecticam transit, per inediam enim non solum bilis concitatur, & materia acrior redditur, sed etiam

iam calor innatus, qui nunquam atiosus est, cum non inueniat com-
modum obiectum, agit in sanguinem, solidasq; partes. Deinde Ephe-
mera si à prohibita transpiratione oriatur, & viamur, quæ obstructio-
nes non aperiunt, non solum febris prorogatur, sed etiam successu
temporis necesse est humores putrescere, & Ephemeram in putridam
degenerare, maxime si adest Cacoehymia, aut plethora quo ad vires.

Differentia
Ephemerarum.

16. Differentia Ephemerarum sumuntur à subiecto, à duratio-
ne, & causis Ephemeram accendentibus. A subiecto: alia Ephemera
consistit in spiritibus tantum, quæ Ephemera simpliciter dicitur, alia
in sanguine concalesceto, quæ synochus proprie vocatur, ut supra di-
ctum est. Deinde à duratione, alia exquisita, simplexq; est, quæ
ultra unum diem non prorogatur: alia minus exquisita, quæ ad plu-
res dies extenditur, unde Ephemera extensiva dicitur, & communi-
ter quidem synochus simplex aut sine putredine. Verum proprie iux-
ta Gale. & Aetium omnis Ephemera plurium dierum synochus sim-
plex non est, sed illa tantum, quæ consistit in sanguine concalesceto,
cum magna benignorum vaporum copia, à valida meatuum obstru-
ctione, potissimum in corpore Iuuenti, & Plethorico.

17. Nam ubi Diaria ex constipatione vasorum circa cutim ori-
tur, si exigua fuerit, probeq; curetur, ultra unum diem non produci-
tur, & Diaria exquisite vocatur, eadem in similibus ratio est, at si
non rite curetur, in Ephemeram plurium dierum interdum trans-
mutatur, potissimum in corpore Cacoehymico, dum multum fu-
erint voraces, item in plethora quo ad vires. Idem euenire solet
in Ephemera, à bubone, crapula ac catarrho, sed hæc febres propriissi-
me synochæ non sunt, licet ita communiter dicantur. At si constipa-
tio meatuum causa febris fuerit, à valida obstructione, & humores
vehementer impacti in corpore plethorico calido, Ephemera plurium
dierum oritur, quæ synochus simplex dicitur, Barbaris synocha in-
flazina, & à synochis putridis tota essentia sua distinguitur, licet u-
træq; una accessione contineatur.

18. Cum autem in omni synocha proprie dicta, ex effluuio sciantia
hume-

humorum, magna vaporum copia attollatur qua tota non exspirat, & ea que proxima sunt accendat: ex proportione illius quod accenditur, ad id quod transpirat. suæ ex intensione vel remissione caloris febrilis, in tres species synochus dividitur. Nam primo quando à principio ad finem calor similis perseverat, & id quod accenditur, ei, quod transpirat, omnino par videatur, ut nec minui nec augeri in toto decursu calor sentiat, eiusmodi febres Græcis *ἰσοτάτες*, & *ἄκρασις* appellant, sin illorum duorum proportio inæqualis fuerit, calor similis non permanebit, nam si id quod accenditur vincat, necesse erit calorem febrilem continuo incremento sensim inualescere: sin id quod transpirat: vincat, febrem statim à summo quasi vigore incipere, sensimq; minui, priores *ἐπιμασις* & *ὑποβασις*: posteriores *μεγαμασις* vocant: omnes hæc febres uno circuitu continentur sine ulla repetitione, nonaq; accessione quemadmodum synochus putrida, in qua massa sanguinis, non solum inflammatur, sed etiam putrescit.

19. Postremo differentia Ephemerarum, sumpta à causis ex supra dictis facile intelliguntur, verum cause illæ in Diaria plurium dierum, post generationem febris interdum manent, ut quæ sunt à glandularum inflammatione, cutis & meatuum constipatione, crapula, Catarrho: in cæteris post genitam febrem plerumq; recedunt, & febrem actu non fovent, proinde nihil propriè indicant.

20. Ephemeræ dignoscuntur præcipuè ex causis evidentiibus prægressis, deinde ex effectis, & symptomatibus: in specie verò præcipua signa Diagnostica ex quinque potissimum desumuntur, nimirum ex causis febrem accendentibus. 2. Ex qualitate caloris febrilis. 3. ex pulsu. 4. Ex urina. 5. Ex forma ipsius febris & partium eiusdem.

21. Inseparabile sed non plane proprium Ephemerarum signum est, à causa aliqua manifesta quæ eam præcessit, incipere, licet vò supra dictum est, Ephemera plurium dierum à causa interna nonnunquam foveatur: incipere autem à causa manifesta, commune est febrium Ephemerarum, non tamen ita proprium, ut nequeat alijs febribus contingere, nam hæctica aut putrida aliquando à procatartica
B
inci-

Signa Diagnostica.

incipit, licet non immediate, à causa manifesta adhuc recenti vs
Ephemera.

22. Secundo calor Ephemera tam acris non est vt aliarum februm, sed suauior, mitiorq., licet in omni Diaria confestim ad manus iniectionem calor maior percipiatur, quàm naturaliter esse debeat, precipue in constipatione à frigore, & ab astringentibus: tamen calor ille cito à manu superatur, quo signo ab Hectica etiam distinguitur. Residet enim calor ille in materia tenui, minusq., acri & teste Auicenna se habet vt caliditas corporis laborantis, aut temulentii: Edit autem synochus simplex propriè dicta potissimum magnam benignorum vaporum copiam, non acrium vt febris putrida, sed calorem magis acrem habet, quàm Ephemera simplex

23. Tertio efficacissima signa febris teste Galeno, 1. ad Glauco. cap. 2. consistunt in pulsibus & urinis, cum febris primo cordis deinde arteriarum & venarum sit affectus, & à corde pulsus, sed venosi generis excrementum sit urina. De distinctione februm ex pulsibus, superiori distipatione dictum est: nam omnes Ephemera secundum Galenum, pulsus in magnitudinem, vehementiam & velocitatem, quantum in ipsis est immutant, si nihil aliud concurrat: propriè vero ad magnitudinem & celeritatem effatu dignam pulsus accedit, ad frequentiam non item: cum enim Diaria putredine careant, necessitas nulla urgeat, expellendi fuliginosa excrementa, sed febrilem calorem eueniendi. Proinde in Ephemera, contractionis vsus non augetur, sed dilatationis, & interna quies breuior, exterior parum aut nihil à naturali statu mutatur, atq., ita Diastole velocior est, quàm Systole, quia Diastole magis ad refrigerationem, Systole ad expulsionem fuliginum constituta est. Deinde inseparabile signum Ephemere est æqualis & incompressus ascensus & in caliditate & pulsibus, sed non plane proprium, item cessante accessione pulsus ad naturalem statum penitus redire. Si signa ex pulsibus dubia videantur, confugiendum est ad respirationem, cum vnum eundemq., finem habeant.

24. Quatio quia febrilis calor in spiritibus propriè accensus est,
non

non in humoribus, qui in venis continentur, omni q̄ putredine careat. Urina venosi generis excrementum, naturalibus similes erunt, aut parum ab his mutata, bene colorata, ruffa, aut non nihil tincta, precipue in synocho, ac prima die statim concocta, licet nonnullis harum nebula, alijs Encoema, plerisq̄ optima hypostasis insit, nisi Ephemera in putridam degenerare inceperit.

25. Tandem signa sumpta ab accessionis forma, & partibus eiusdem varia sunt. Primum facilis tollerandi accessionem magnum signum Ephemera est, incipit proprie sine horrore, rigore, frigore, nisi adsit irritatio aliqua à bile, inedia, & similibus. Incrementum aequale est, vigor non immoderatus, nec intollerabilis, & sine pravis symptomatibus, declinatio brevis, cum sudore, madore, vapore, quam sequitur perfecta febris solutio & cessatio, intra 24. horas, raro ultra secundum diem, rarissime ultra tertium, & potissimum in synocho simplici, proprie dicta, nam in synocho non putrida calor febrilis paulo vehementior est cum vaporum benigniorum copia, pulsus maiores, frequentiores, urina magis tincta, constitutio plethorica, tensio venarum, rubor faciei, pulsatio temporum, gravitas capitis cum dolore, &c.

26. Etsi cause diariae recentes & manifesta sunt, tamen quia aliquando post febris generationem praetercunt, aliquando permanent, utile est viasq̄ cognoscere, praesentes quidem, quales sunt meatuum constipatio, cruditas, &c. ut removeantur ne actu febrem foueant: praeteritas vero ut perturbationes animi & corporis, astu &c. ut curatio melius procedat, & affectus omnes praeter naturam in corpore removeantur. Signa horum sumuntur potissimum, ab effectis nimirum calore, pulsu, urina, ex habitu corporis & similibus.

27. Nam ira & furoris signa sunt: calor maior & è profundo celerius erumpens, pulsus magnus, urina calidior quam acrior, nulla oculorum cauitas, nec decoloratio. Tristitia vero & sollicitudinis, calor cutis moderatior, sicciorḡ, pulsus minor, urina acrior quam calidior,

lidior, corporis extenuatio, oculorum cauitas & decoloratio incon-
sue- ra cum siccitate. Vigiliarum eadem propemodum signa sunt, sed fa-
cies vigilantibus subhumida est, oculorum motus ligatus, ut palpebras
vix auollant, ipsi oculi pallidi cum multa humiditate.

28. AEstus signa sunt: cutis sicciior, calidior, capitis dolor & ar-
dor, pulsus & respiratio magna, calor primo statim manus occurso, a-
crior, sed post mitis: contra quam in diaria ex asfrictione cutis.
Nam in asfrictione cutis, caliditas primo minor est, sed paulo post
acriior sentitur, cutis sicciior, corpus tumidius, pulsus magnus, vrina
minus tincta. Obstructionis meatumum similia quidem signa sunt, ut
asfrictionis cutis, verum in obstructione adest sensus maioris graui-
tatis, vrina magis tincta, pulsus rariores, nullus sudor & porissimum
si magna sit redundantia a crassis humoribus. Nam ubi ex nimia
plenitudine aut cruditate Ephemera oritur, oculi & facies porissimu
rubicunda est, vrina magis tincta, pulsus celeriores cum tensione
venarum.

29. Bubo quidem cateraq, adenum inflammationes sub sen-
sum cadunt. Ephemera, verò qua ex Bubonibus sunt, calorem
magnum, ad statum usq, porissimum, sed minime mordacem habent,
a quo vapor calidus ex profundo prodit, pulsus in his magni, celeres
& frequentes sunt, facies rubicunda, vrina subalbide. Oportet autem
has febres distinguere ab illis, qua ex inflammatione visceris alicui-
us, aut ex pestilenti febre, aut putredine humorum in cauis aut ma-
gnis vasis oriuntur. Nam in bubone, purrida fuligo in loco bubonis
circumscripta est, & partes proxima, vna post aliam calefiunt, do-
nec dispositio ad cor perringat. Contra in febribus putridis, in quibus
non tantum partes vicine accenduntur, sed etiam fumus a putrescen-
tibus humoribus aut visceribus ortus per vasa ad cor defertur. De-
inde Bubones vnde Ephemera benigna sunt, & a causa magis mani-
festa & febrim antecedunt: at caterae bubones maligna sunt, teste
Hip. ss. aph. 4. & febrim consequuntur.

30. Quibus ex lassitudine diaria euenit, cutis sicciior est, quam

in

in alia Ephemera, ante vigorem potissimum, post vero plerumq; calidus vapor ex intimo corporis effertur, nisi refrigeratis, aut à sole exustis, cum lassitudine. Nam his quidem pulsus potissimum exigui sunt, cæteris magni. Fomes caloris febrilis, situsq; partis in qua potissimum accenditur, dignoscitur ex causis procatarteticis. Nam si ab ira, cæterisq; affectibus, erit fomes in corde: Si à vigilijs, curis, laboribus, à cerebro primum calor cordi communicatur. Si à crapula, cruditatibus, re venerea & similibus ab hepate. Signa cæterarum causarum brevitatis causa omitto. Oportet enim non solum genus hoc februm cognoscere, sed etiam particulares eius differentias à diversis causis ortas; singula enim ferè peculiarem quandam curationem exigunt.

31. Ephemera si in corpus calidum & siccum incidat, in Hectica facile degenerare solet, si in cacochymicum in putridam. Synochus simplex nisi statim subueniatur, in putridam transmutari solet, & si magna sit plenitudo, periculum est Angina, Hamorrhagie pleuritidis, aut alterius grauis affectus. Soluitur synochus plerumq; sudore aut hamorrhagia, aliquando exanthematibus, idq; tertio aut quarto die, aliquando in putridam degenerare solet. Præterea in variolis & morbillis, febris interdum synochus simplex est. Permutatio autem Ephemera in alias febres, dignoscitur ex modo declinationis eiusdem. Nam si declinatio Ephemera fiat citrà sudorem, omnemq; aliam euacuationem. Item si longa difficilis, pulsusq; permaneant præter naturam, vnà cum alijs symptomatibus, in febrem Hecticam vel putridam transmutabitur. In quam autem febrem fiat transitus ex proprijs illius signis non difficile erit cognoscere. Diaria quæ ex adustione, cruditate, lassitudine, vigilijs, aut animi perturbatione, bubone ex euidenti causa; nunquam ad tertium diem prorogatur, nisi quid delictum sit citrà ægotantem. At quibus constipatio causa est, ijs ultra diem tertium porrigi accessio solet, & si non rectè curentur, merus est, ne in aliam febrem degenerare incipiat. Bonum est in hac febre ægrum ad ea quæ offeruntur, benè se habere, & si malum à

Prognosis.
Hectica.

Curatio E-
phemera.

Indicatio-
nes.

erapula & cruditatibus potissimum, aluum laxam esse.

32. *Cognitio Diaria maiorem postulat diligentiam quam curatio. Nam si probe non dignoscatur, & aliquid nos lateat, error aliquis contingere solet in curatione, victusq; ratione, unde in puridam aut hecticam degenerare solet, licet sua natura breuissima sit, & curatu facillima. Indicatio curatiua sumitur potissimum ab ipso morbo, non à causa in Ephemera simplici, quia desit, nisi febris adhuc in fieri tantum sit, aut Ephemera plurium dierum, à constipatione cutis & meatuum, à cruditate, bubone & similibus: In his causa tollenda erit, ne febre[m] ulterius foveat; in illis quia desit, nihil desiderat, nec etiam symptomata, quia leuia, & sublata febr[i] facile euanescent.*

33. *Nam Ephemera proprie dicta, quia in leui affectione tantum consistit, & in tenuissima substantia residet, cuius calor, sponte & citrà medici auxilium euanescit, proinde raro auxilijs ullis indiget, sufficitq; precauere, ne in febrim plurium dierum abeat: Item ne in puridam aut hecticam degeneret; sublatis causis presentibus & adhibita conuenienti dieta. A viribus autem quia integra sunt, plerumq; nulla sumitur indicatio & proprie aut prima ratione in hac febre nihil indicant, sed secundo & ex accidente tantum. Ipsa Ephemera indicat proprie refrigerantia, secundo humectantia, ut siccitatis presentis vel imminens ratio habeatur. Norma refrigerationis sit illa, quã superiori disputatione proposuimus. Virtus indicat conseruantia, causa contraria, pro modo & ratione cause. Nam repletio euacuantia, constipatio cutis relaxantia, obstructio aperientia &c.*

34. *Ald materias auxiliorum quod attinet, in Diaria simplici, ut diximus, sola dieta sufficere videtur, in ceteris cum dieta interdum pharmacia & chirurgia requiritur. Dieta autem in Ephemera sit calida, humida, sed habita ratione nature, ætatis, consuetudinis & similibus. Consistit Dieta in cura sex rerum non naturalium, quemadmodum in superiore disputatione dictum est. Sed alia arg, alia pro ratione cause. Omnium autem laborantium Ephemera, communis*

munis victus esto cibus boni succi concoctu facilis, qui exiguis meatibus non inhereat, ut prisana, hordei halica, potissimum cum modico aceto distributionis gratia, pulicula ex auenato aut hordato; panazella. Pisces saxatiles, carnes pullorum gallinae &c.

35. Verum febricitantium ex labore cibus sit bene nutriens, ut carnes pullorum, panis non lotus &c. similiter ex inedia: At ex refrigeratione alimentum sit nutriens modice, calefaciens: ex vigilijs, curis sollicitudinibus, quod humectat somnumque inducit, ut lac amygdalarum cum semine papaueris &c. Ex ira, vstione, refrigeratione, quod humectat, ut tremor prisana, lac amygdalarum cum seminibus frigidorum. Verum laborantibus synocha, item ex bubone ante inflammationis solutionem, ex magna obstructione, catarrho acri, ex vigilijs cum dolore capitis, ex ira & furore, aut si merus sit hectica vinum omnino interdiciendum est, dandaque aqua hordei aut cerevisia tenuis; ceteris vinum concedi poterit pro consuetudine, precipue fatigatis, tristibus, curis, & sollicitudinibus vexatis. Si malum sit ab obstructione, & ex crassis frigidis humoribus, extenuantibus & incidantibus erit vitandum, ut Syr. Aceros. Oxymell. mulsa &c. Verum Mulsa & mel biliosis naturis aduersa est, & facile in bilem vertitur. Quibus autem temperatura calidior sicciorque facta est, merusque hectice, eos conuenit, circa primum accessus insultum nutrire, nec declinationem spectare, multo minus diatrizon Methodicorum indicere. Quantitas alimenti estimatur ex indigentia, item ex viribus, aetate, consuetudine agra. &c.

36. Veteres simplicem diariam, Dieta refrigerante & humefacientem, Balneis dulcibus, mollibus frictionibus & unguentis relaxantibus poros aperientibus potissimum curarunt, quae omnia in declinatione precipue conueniunt, sed aliter atque aliter, pro modo generationis febris. Nam mos veteribus fuit frequenter balnare, adhibitis frictionibus & inunctionibus, ut praescribit Galenus lib. 2. de Sanitate Tuenda, & alibi. Verum hodie pauci per valetudinem frequenter lauare solent; multi nunquam; nulli ferè frictionibus & inunctionibus
vium.

vsuntur more veterum. Non consuetis igitur pro balneo utile erit sudores in lecto pronocare, aut crura lauare cum aqua tepida decocti: nis Chamomill. Anerhini, Malua, Meliloti & similibus: ac in vapore aqua calida sedere, praemissa molli frictione, aliquando inunctione & fomentis relaxantibus.

37. Per balneum simpliciter dictum, apud veteres intelligitur aqua dulcis. Veteribus autem quatuor Balnei partes erant, nimirum aer balnei, deinde triplex solium, scilicet, aqua calidioris, frigidioris & intermedia, ubi deterguntur sudores. Verum in Ephemera conuenit in omnibus Balnei partibus media quaedam solij caliditas, aliquando aer balnei tantum, sed rarius, & in diaria a densitate aut astrictione cutis potissimum. Aer quidem Balnei calefaciendi, humectandiq; vim habet & penetrandi, proinde relaxandi, humores concretos liquandi, sed si diutius in eo ager moretur exsiccandi; Aqua calida semper madefacit, sed si adhibeatur primo, calefacit, deinde expirantibus calidis vaporibus, refrigerat, aqua moderatè calida refrigeratos calefacit, calefactos refrigerat, poros relaxat: frigida quidem relaxat & humectat, sed simul repellit, constipat & perspiratum prohibet.

38. In omni diaria conuenit balneum dulce, sed aliud atq; aliud pro modo causae, si nihil impediatur. Prohibet autem magna obstructio, cruditas, satietas, nausea, catarrhus à frigore. Ceteris quidem conuenit Balneum, sed pro consuetudine, alijs magis, alijs minus. Frictiones in Ephemera debent molles breuesq; esse, quae vim aperiendi & relaxandi habent, idq; in initio balneo potissimum, aut ante fomentationes. Inunctiones duobus modis fiunt, duplicisq; finis gratia. Inungimus enim aliquando agrum cum molli frictione, manibus oleo inunctis, initio Balnei praecipue, ut poros aperiamus: aliquando sine frictione oleum adhibemus tantum, aut infundimus in fine Balnei, aut post deterfionem sudoris, ne vires concidant, ob nimiam pororum aperiionem. Ex quibus apparet Balnea, frictiones, inunctiones, fomentationes &c. Omnibus eodem modo non conuenire.

39. Diaria extensua & potissimum, quae causae praesentis ablationem

onem exigit, alijs adminiculis indiget. In omnibus commune consilium est, ut corpus suaxile & vndiq; transpirabile reddatur, ut iram, tristitiam, vstionem, lassitudinem aliasq; causas externas, eger fugiat, curamq; sex rerum non naturalium diligentissime habeat, ut superiori disputatione demonstratum est.

40. Vnicuiq; autem cause contrarium remedium adhibere oportet; labori quietem, vigilijs somnum, curis & laboribus animi tranquillitatem, ira, furori, mœrori, qua voluptatem & delectationem excitant, buboni inflammationis curationem deinde febris; constipationis pororum & meatuum, relaxantia, & emollientia, obstructioni extenuantia, incidentia, expurgantia, semperq; omnis redundantia primum euacuanda erit, ut si aluus resistat, Chystere emollienti, aut lenitiuo, ex Castia, Elect. lenitiuo, diacatholic. infuso Rhabarb. & similibus subducenda. Si adsit plethora aut non transpirent humores ob meatuum obturationem vena secanda pro viribus agra & obturationis magnitudine, item consuetæ euacuationes promouenda, ut detracta multitudine meatus rarefieri, fuliginosi vapores pauciores fieri, meliusq; transpirare queant: Detracta igitur multitudine meatus referandi, Balneis, inunctionibus, frictionibus, alijsq; medicamentis refrigerantibus pro modo febris.

41. Nam febricitantibus ex ira, curis, vigilijs, nec multis frictionibus, nec lauationibus opus habent, sed initio paululum molliter fricandi multoq; oleo ungerendi, cui nulla astringendi vis inest, ut oleo amygdalarum dulcium, lini & tandem in declinatione pro consuetudine tantum lauandi. Deinde ex ardore febricitantes statim initio refrigerationem, crebrioremq; lauationem desiderant, non autem oleum copiosum, nec crebram frictionem. Oleum tantum adhibendum non affricandum, caput statim inungendum oleo rosaceo refrigerato &c. ad declinationem vsq; atq; ira in balneum ducendi, concesso tantum leni vapore, dulcium temperatarumq; aquarum, nuriendiq; frigidis & humidis ut ptisana, lacte amygdalino, & similibus. Eadem propemodum ratio est in defatigatis; sed defatigati

Curatio
Diarria in
specie.

in balneo dulcium aquarum diutius versari debent. Deinde copioso oleo molliter fricari.

42. Febricitantes ex suppressione fuliginosorum vaporum à frigore, post vigorem, in balneum calidum magis ducendi sunt, caput & ante & post balneum calefaciendum oleis calefacientibus, ut Nardino, Irino & similibus. Eadem penè curatio est, si contingat febris, ex densitate cutis ab astringentibus. Verùm post vigorem, in balneum aquarum temperatarum ducendi erunt; & primo in aëris balneo aliquando immorari debent, deinde affuso oleo dulci molliter fricari.

43. Si malum ex catarrho, & catarrhus à frigore, initio utile est caput oleo Irino & Nardino inungere, sed à balneo abstinere ante catarrhi concoctionem. Sin catarrhus sit ex ardore aut à capite calefacto, si consuetudo ferat, statim in balneum dulcium, temperatarum aquarum ducere & caput refrigerantibus humectare: Sin ex inedia fiat, egrum in balneum ducere conuenit, & in solio tepido immorari & plurimo oleo dulcissimo perfundi, mollissime q̄ fricare & post balneum refici, deinde in solium calidius collocare, atq; hinc nutriti alimentis boni succi.

44. Quando ex Adenum inflammatione oritur Ephemera, si redundantia sanguinis fuerit, antequam materia in parte inflammata putrescat, oportet venam secare, tenuiq; dicta vti, parti ante phlebotomiam potissimum, modicè repellentia imponere, (ut oxyrrhodynum) postea relaxantia & resoluentia (ut oleum chamomill: anethinum, Item fomentum ex decocto anethino, chamomill: fenugraci & similibus) & si discuti nequeat suppurantia (ut fomentum ex hydr: oleo. cataplasma ex rad. lilior. alborum, altheæ & similibus) cessante inflammatione circa declinationem, tantum egrum lauare conuenit.

45. Si diaria ex cruditatibus oriatur, considera an ob cruditatem alius fluat, an supprimatur. Si fluat & corrupta tantum euacuata esse apparuerint, lauandi sunt & nutriendi in febris declinatione. Iuuari autem poterit materia euacuatio infuso Rhubarb. aut decocto

Myro-

Myrobalan. addito syrupo Rosato solutiuo. Sin plus iusto euacuatio
precedat, satis erit cura baluceum nutrire, ventriculo prospicere. Nu-
trire autem utile erit pane infuso succo granatorum, aut citonio-
rum &c. Exhibere conseruam Rosarum cum speciebus rosate nouell.
corall. Miua Citoniorum & similib. Si fluxus cessauerit, concedun-
tur pisces saxatiles, carnes pullorum, gallina &c. Prospicimus autem
ventriculo si amplius non fluat fouendo ol. absynthij, Nardino. Sin
fluat, oleo Cidoniorum, Mastiches, Cerato stamachico &c. Quod si
appetitus languerit, dandum erit medicamentum oxyporium, id est,
concoctorium, & cito peruadens quale est compositum ex citonijs cum
melle Miua Citoniorum &c.

46. Quando vero aluus supprimitur ob cruditatem, plerumq; fe-
bris augetur, & prolongatur, maiusq; malum timetur. In talibus o-
portet materiam superflua tantum educere, & si quid in ventre con-
tineatur per superiora vomitu cum aqua tepida, aut oxymelite cum
aqua hordei, si in intestinis per inferiora clysteribus emollientibus,
detergentibus aut medicamento leniente, dieta tenuissima vti: post
vomitum precordia fouere, deinde quiescere. Euacuata aluo statim
nutrire, & si bene dormierit, postmodum lauare, ventriculum roborare
oleo Nardino, sin prostrabatur febris, tertio die etiam lauare, medio-
criter nutrire cibo oxyporio.

Curatio sy-
nochi sim-
plicis.

47. Præterea in diaria ex obstructione meatuum si prolongetur,
& periculum sit, ne in putridam abeat, vel quia ab initio non probe
curata est, vel quia humores redundantes non perfecte transpirant,
primò omnium redundantiã euacuare oportet; nimirum caco-
chymiam purgatione, plethoram, vena sectione, si vires, ætas, ceteraq;
consentiant. Detrahendus autem sanguis pro obturationis magnitu-
dine, & viribus, quo vasa expirationem iuxta naturam humoribus
dominentur. Magnitudo verò obturationis æstimatur, ex magnitu-
dine febris, detracta redundantiã tum demum poros & meatus
rarefacere, & aperire conuenit, foris oleis rarefacientibus, ut o-
leo chamomel. Anethin. Amygdalar. & medicamentis extergenti-
bus, ex farina fabarum, Erui, hordei, mulsã, aquosa &c. ascendendo

ad radices Aristolochia, Iridis, tandem ad saponem, nitrum, mel cum aqua &c. Intus verò extenuantibus, incidentibus utendum erit, nimirum oxymelire simplici, decocto apij, fœniculi, hyssopi, pulegij, &c. si obstructio sit à crassis viscosisq. humoribus, & habitus corporis minus siccus: alioqui syrupo aceroso, oxysacchara, decocto Adianti, graminis, sem. frigidorum &c. Post tertium diem non apparentibus signis cruditatis aut putredinis, si consuetudo ferat, consultum erit ægrum lavare, se 1 hora minimè suspecta. Suspecta autem est, in qua febris accessit, & primum oleo temperato, inungere molliterq. fricare, deinde detergentia adhibere. De cæteris vide Galenum lib. 8. Meth. Aëtiæ, Auten. &c.

Curatio
Synochi
simplicis.

48. Tandem in synocho simplici eadem propemodum curationis ratio locum habet, ut in diaria plurium dierum, ex obturatione vasorum, sed ante omnia in synocho sanguinem detrahere convenit. Nam scopi curationis in synocho simplici sunt, primum plethoram euacuare, deinde meatus rarefacere & aperire, crassa extenuare, viscida incidere, ut vapores pauciores fiant, meliusq. transpirent, item calorem præter naturam extinguere, tandem partes debiles reficere & roborare.

49. Euacuatur autem plenitudo vena sectione, si vires atas cæteraq. consentiant. Secta vena tantum sanguinis detrahendum est, quantum vires ferunt. Veteres detractionem precipiunt ad animi deliquitum: Verum tutius videtur, sectionem repetere, quàm tantum sanguinis simul educere, ut vires prosternantur. Festinare oportet ad sanguinis detractionem, ut corpus transpiret, & ægros periculo eripiamus, alioquin ad summum discrimen perveniant. Nam nisi virium robore, aut fluxui sanguinis narium, aut sudore copioso à certa perniciæ redimantur, periculum erit, ne suffocentur, aut in aliquem gravissimum affectum incidant.

50. Ante sectionem si alvus non respondeat, & impuritas in prima regione corporis fuerit, convenit alvum balano aut clystere emollienti subducere, ne vena exinanite pravis excrementiis succis repleantur.

antur. Item si ciborum cruditas in ventriculo, eius concoctionem expectare, aut vomitu rejicere, nisi in mora periculum sit, viresq; oppressa phlebotomiam urgeant. Verum in his alijsq; omnibus naturae, habitusq; corporis, aetatis, sexus & consuetudinis ratio habenda est, ut in Disputatione de Phlebotomia dictum est.

51. Animadvertendum autem est, an fluxum aliquem sanguinis molietur natura. Nam si metus sit instantis fluxus sanguinis, praecipue mensium aut haemorrhoidum, minus sanguinis detrabere convenit, tantumq; relinquere, quantum per alias vias euacuandum putas: si natura ceperit haemorrhagiam tentare, satius erit totum negotium naturae committere, & si non satisfecerit, inuare. Secunda autem erit vena iecoraria potissimum nisi alius affectus superueniat, (ut angina, pleuritis) & initio morbi potissimum, licet etiam postea si omissa fuerit, & vires ferant, vel septimo die utiliter secari queat: si vires non ferant, aut aeger renuat, scarificatione crurum sanguis aliquando minui poterit.

52. Galenus duo praecipua huius febris remedia statuit, phlebotomiam & aqua frigida potionem. Si omissa sit vena sectio, aut recuset aeger, ad frigida potum confugiunt veteres, sed non in omnibus sine discrimine, nec quocuis morbi tempore. Datur autem aqua dulcis, optima qualitatis, gelida, quantum aegro bibere liceat, aut quantum una respiratione haurire queat, non in principio, nec in augmento febris, sed in vigore apparentibus signis coctionis. Datur autem utiliter his, qui per sanitatem frigida assueti sunt, visceraq; firma habent, & succi pleni sunt, valida existente febre, & constanter virute. Nam talibus opportuno tempore exhibita partes solidas corroborat, ut humores concoquere, bonos retinere, malos per vomitum, alium aut sudores rejicere possint. Laduntur vero aqua frigida potu plerumq;, qui assueti non sunt, qui parum sanguinis aut carnis habent, qui tumorem praeter naturam & inflammationem in visceribus, aut sunt repleti crassis viscidisq; succis, item quibus ventriculus, gula & nervorum genus debilita sunt. Nam ex his nonnulli inierunt

pestina frigide porione paulo post in hydropem, spirandi difficultatem, tremorem, conuulsionem, lethargum, aliumue grauissimum affectum inciderunt. Frigide loco non assuetis, imperantur Iulepi & Syrupi, ut Syrup. acetosiat. cirri, Endiuiæ, Acerosæ; oxysacchara, uol. Iuleb. uol. Rosa. &c. cum aquis appropriatis.

53. Post detractam sanguinis debitam quantitatem, plerumq; corpus ita refrigeratur, ut aut nullis aut perpaucis refrigerantibus opus habeat. A uena sectione post duas horas exhibere conuenit aquam hordei saccharatam, deinde modicum hordeati aut panatella, deinde quietem somnumq; imperare & si adsint uigiliae, exhibere lac amygdalarum cum sem. papaueris, lactuca &c. Atq; ita ad tertium usq; diem tenui diæta uti potissimum in robustis, ubi breui vigor expectatur. Datur autem prisana hordei, pultracula ex hordeato aut auenato, item panis triticus, imbutus & incoctus expressione sem. melonum, aut iuscula carniū condita lactuca, Endiuiæ, Acerosa. Potus sit aqua hordei aut cereuisia tenuis. Tempus dandi cibi sit hora minime suspecta, sed cum synochus simplex à principio ad finem eadem sit, æquè toleratur cibus quauis hora, modo exigat uirtus; eligenda tamen est hora consueta.

54. Quarto die, si nihil impediatur, uile erit in balneum ducere, constipationes meatuum & pororum cutis aperire, ut supra dictum est: quando resistit aluus mollibus clysteribus incitare aut medicamentis lenientibus, ut Elect. Diacatholic. Diacasia, Infuso Rhabar. Syr. ros. soluz. Manna. Purgandi quoq; sapius, si febris prorahatur ne serosa aut biliosa excrementa putrescant. Si crassities aliqua sit in humoribus, attenuanda & incidenda erit Syr. acetoso, de Byzantijs, oxysacchara &c. aliquando oxymelite, ut supra diximus. Attenuata autem materia si urinis aut sudoribus non euacuetur, leni pharmaco educere conuenit, deinde obturationes pororum & meatuum cutis aperire, unde febris augetur, metusq; putredinis. Ad leniendam febrilis caloris uehementiam cordi & Epati Epithemata ad mouere pote-

poterunt, ut superiori disputatione declaravimus, tandemq; ventri-
culus, ceteraq; viscera corroboranda appropriatis & idoneis reme-
dijs. Si diaria in purridam aut hecticam degenerare caperit, cure-
ntur ut purrida aut hectica, de quibus sequentibus disputationibus Deo
volente dicemus.

F I N I S.

ORNATISSIMO IUVENI DO-
MINO IOANNI LOIECIO AMICO
non è multis.

 Ite est, cui semel infinuat sese improba
Syren

Desidia, abstrusis gaudet is vsq; locis.
Assimilisq; vlulæ, micida illa videre diei

Tela oculi obtutu viuidiore negat.

Ast semel afflavit quem vultu dia virago

Qua Ductrice Hebes astra maritus habet.

Ille aquilæ de more frequentare aëra gestit:

Phœbeum contra nec timet ire iubar.

Care Loëciades sic tu te sistis arenæ,

Vt des sudoris grande tui specimen.

Grandib; his ausis maecte, & pede præpete perge,

Sin cessas, tibi fers stigmata, fersq; tuis.

Præstat enim nunquam stadium virtutis inisse

Quam Circi in medio desilijssè rotis.

EBERHARDVS MOLLER.

EI-

E I D E M.

Sic Elysia sequeris duo Sydera, quorum
Facta, Decor, Virtus, Fama per astra
volant :

Arte Machaonia, summa, qui, laude, fatigant
Agmina morborum mille, fugantq; procul:

Cur non par summis euadas ipse Magistris?

Cur non par Tantis efficiare Viris?

Dicam audacter: IO! CO Æ tu Diua ES
IN VLNIS!

Augurium firmum sic anagramma putes.

Quin precor, ut simili quondã tua laude virescãt

Facta: Decor, Virtus & super astra volent.

Henricus Mylphort Vratis. Siles.
amico & fratri iucun-
dissimo F,

99 A 6903

(No. 24)

nicht

(aufgenommen)

(25 Handschriften)

(9)

ULB Halle 3
002 636 220

VD17

ITA-01

Disputatio de Febris
SECUNDA.

Continens

**FEBRIS EPHE-
MERÆ NATVRAM,**
DIFFERENTIAS, CAVSAS, SI-
gna & curationem,

Quam

D. T. O. M. F.

Sub præsidio
DVNCANI LIDDELI SCOTI,
PHIL. ET MED. DOCTORIS, EIVSDEM FACVL-
tatis & Superiorum Mathematicum Professoris Publici, in
illustri Academia Iulia,

proviribus tueri conabitur
IOANNES LOIECIVS OPPOL.
Silef. Med. stud.
Ad 29. Novembris.

HELMAESTADII
Excudebat Iacobus Lucius.
Anno MD. CC.